

Læsepolitik

Kontakt

Frederikssund Private Realskole
www.frederikssundprivaterealskole.dk

Tværstræde 16-18
3600 Frederikssund
Skole +45 4737 1700
SFO +45 4737 1717
kontor@fpr.nu

Læsepolitik på FPR

Indhold

Indledning	3
0. klassetrin	4
1. klassetrin	5
2. klassetrin	7
3. klassetrin	9
4. klassetrin	11
5. klassetrin	13
6. klassetrin	16
8.-9. klassetrin	21
LIX (Læsbarhedsindex) og læsehastighed	24
Samlet oversigt over læsetest på Frederikssund Private Realskole	25

Indledning

Læsevejlederne på Frederikssund Private Realskole har udarbejdet denne læsepolitik. Her kan man læse om skolens generelle tilgang til læsning i alle fag, dansk på de forskellige klassetrin, lix og læsehastighed samt en oversigt over de læsetest, skolen har valgt.

Eleverne skal gennem hele skoleforløbet udvikle deres læseglæde og læseevne, således at de kan bruge læsning funktionelt i deres tilegnelse af ny viden og læring.

Læsning er ikke et fag, men en kompetence på tværs af fag. Læsning er for livet!

Læsepolitikken skal være med til at sikre, at elever på FPR undervises i læsning ud fra de samme principper og med en rimelig ensartet progression gennem hele skoleforløbet.

Læsepolitikken dækker derfor alle klassetrin og skal fungere som en hjælp for alle lærere og som en rød tråd i undervisningen.

Læsepolitikken bygger på den amerikanske professor Linnea Ehris interaktive model for læsning. Modellen vil ikke blive nærmere beskrevet her. Men som den illustrerer, er læsning en kompleks færdighed. Derfor er det absolut nødvendigt, at alle fag bidrager til udviklingen af elevernes læsekompetence.

0. klassetrin

Læsning er en fundamental færdighed for al læring – hvorfor det er meget vigtigt at komme godt fra start!

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• udvikle et stort og aktivt ordforråd• kunne rime og klappe i stavelser• kunne høre et ords begyndelseslyd og begynde at identificere enkeltlyde i et ord (fonologisk opmærksomhed)• stifte bekendtskab med de tre alfabeter: Bogstavnavn, bogstavlyd og bogstavform• gøres fortrolige med begreber som vokal, konsonant, stavelse og sætning• påbegynde analyse- og syntesearbejdet• kunne læse og skrive sit eget navn• kende den korrekte læse- og skriveretning• lege og eksperimentere med sætnings- og orddannelse• eksperimentere med at læse små (egne) tekster

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• udvikle et stort og aktivt ordforråd• kunne rime og klappe i stavelser• kunne høre et ords begyndelseslyd og begynde at identificere enkeltlyde i et ord (fonologisk opmærksomhed)• stifte bekendtskab med de tre alfabeter: Bogstavnavn, bogstavlyd og bogstavform• gøres fortrolige med begreber som vokal, konsonant, stavelse og sætning• påbegynde analyse- og syntesearbejdet• kunne læse og skrive sit eget navn• kende den korrekte læse- og skriveretning• lege og eksperimentere med sætnings- og orddannelse• eksperimentere med at læse små (egne) tekster

Materialer	Anbefalinger
	<ul style="list-style-type: none">• På vej til den første læsning (Alinea)• http://dansk.alinea.dk/• Her kommer jeg! (Alinea)• Stjernes kud 0 (Dansk lærerforeningen)• Skrivevejen 0 (Alinea)• Få fidus til at læse og skrive i børnehaveklassen (Dansk lærerforeningen)• Læs sammen, Dansk Psykologisk Forlag• Sglaj• Sproglege (fx Jørgen Frost "Bogstavlege"; mappe)• Lydhuset og håndfonemer• Kanonlitteratur til højtlesning, f.eks. Halfdan Rasmussens "Lange Peter Maden", eventyr af H.C. Andersen, Brødrene Krohns "Peters jul" og Egon Mathiesens "Mis med de blå øjne"

Evaluering	Test og prøver
	<ul style="list-style-type: none">• KTI, Kontrolleret tegneagttagelsestest• Il-basis• Bogstavprøve 1• Bogstavprøve 2

Læringstegn efter 0. klasse	Eleven ...
	<ul style="list-style-type: none">• kender begreberne bogstav, ord og sætning• viser lyst til at lege med ord og rim• forstår sammenhængen mellem bogstavets tegn og lyd• har et begyndende kendskab til de tre alfabeter• viser interesse for at lære at læse• kan legeskrive og senere børnestave• kan lytte opmærksomt til oplæsning og fortællinger• kan genfortælle en histories handlingsforløb og selv fortælle historier• kan indgå i samtaler om forskellige emner

1. klassetrin

I 1. klasse skal elevernes sproglige færdigheder, læse- og skrivelyst styrkes og videreudvikles. Eleverne skal erfare, at læsning er kilden til oplevelser og ny viden.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• kunne skelne mellem vokaler og konsonanter• kunne anvende de tre alfabeter• kunne læse lydrette ord• fortsat udvikle ordforråd, begreber og faglige udtryk• lytte med forståelse til højtlesning og fortælling samt kunne genfortælle indholdet og tale om tekster• læse enkle tekster op med god artikulation• begynde at være opmærksom på fejllæsninger i alderssvarende tekster• begynde at anvende sikre og automatiserede afkodningsstrategier• udvikle begyndende læserutiner• kunne læse enkle fiktive og ikke-fiktive tekster og digitale tekster• begynde at læse sig til viden i faglige tekster• kunne genfortælle indholdet og udtrykke forståelse af det læste• kunne kommunikere skriftligt ved at ”børnestave” (stave lydret)• skrive berettende• begynde at skrive enkle fiktive tekster og små fagtekster med overskrift og indhold• udtrykke sig i enkle produktioner med billede og tekst

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• repetition (evt. differentieret) af sproglig opmærksomhed det første halve år; herunder at arbejde med bogstavernes lyde og vrøvlord• arbejde med mindmaps og evt. indføre dagens ord• læseværksted, sætningslæsning, sprogforståelse er blot nogle af de redskaber, der findes på http://dansk.alinea.dk/• på http://dansk0-2.gyldendal.dk under ”Forløb” og ”Læsekurser” findes forslag til arbejde med ordkendskab, selvstændig læsning, faglig læsning og læsestrategier• arbejde med fiktive teksters tredeling; indledning, handling og afslutning• vise teksters indhold på en handlingslinje• stille spørgsmål til tekster på-, mellem- og bag linjerne• ABC-sange• prikke og dele fokusord• sørge for bøger og materialer, der vækker elevernes interesse for bøgernes verden og giver dem lyst til at læse og skrive

- træne afkodning ved at lydere sig frem og dele i stavelser
- læse med en makker, fx som tandem- og bankelæsning
- arbejde med lærerens oplæsning, læsning af fælles tekst og elevernes selvstændige læsning hver dag
- dialogisk læsning
- læse små, lette fagbøger med et formål
- anderledes skriveaktiviteter, f.eks. prisskilte, breve, regninger, vareskilte, kuverter, billetter, programmer, plakater, huske- og ønskesedler. Se også ”Skriveværksted” på <http://dansk.alinea.dk/>
- medtænke læsning og skrivning i emne- og fordybelsesuger

Materialer | Anbefalinger

- Fælles læsebog: Den første læsning, Læse og Arbejdsbogen
- Individuel læsetræning
- Den første læsning – frilæsningskasse (1 pr. klasse), Søren og Mette-bøgerne, Små historier fra hele verden 1 & sammensatte læsekasser fra skolebiblioteket
 - Differentieret læsning i grupper med bogkasser fra biblioteket
 - Stjerneskud 1 (Dansk lærerforeningen)
 - Skrivevejen 1
 - <http://dansk.alinea.dk/>
<http://denfoerstelaesning.dk/> <http://dansk0-2.gyldendal.dk/> (til og med januar 2017)
- Skolebiblioteket
- Nisserne i Ådal, bøger/kanonlitteratur til højtlesning, f.eks. Kim Fupz Aakesons ”Vitello møder Gud”,
 - Marianne Iben Hansens ”Axel elsker biler”, ”Lange Peter Madsen”, Astrid Lindgrens ”Emil fra Lønneberg”, Benny Andersens ”Snøvsen”, fabler og folkeeventyr
- Hos læsevejlederne
- Makkerlæsning og Thomas Tukan, faglig læsning i 1. og 2. klasse
- Gode bøger/materialer fra UCC
- Læs Strid med CL (1.-2. klasse)
 - Læs Marianne Iben Hansen med CL (1.-2. klasse)

Evaluering | Test og prøver

- Il-basis
- Ordlæseprøve 1

Specialcentret

Forebyggende indsats

- Bogstav/Lyd-kursus (august-december)
- Læseløft (januar-juni)

<http://fpr.skoleporten.dk/sp/166598/text/Specialcentret>

Læringstegn efter 1. klasse

Eleven ...

- kan benævne og anvende de 3 alfabeter
- kan anvende det fonematiske princip – både når eleven læser og skriver
- kan genkende de mest almindelige ikke-lydrette ord (har et begyndende kendskab til de 120 hyppigste ord)
- kan dele i stavelser
- kan læse og forstå enkelte tekster
- har lyst til at læse selvstændigt og for andre
- kan vælge en læsetekst ud fra et mindre udvalg
- kan genfortælle tekster mv.
- kan lege med sproget (ord og rim)

2. klassetrin

I 2. klasse skal elevernes læse- og skrivefærdigheder udvikles. Eleverne skal begynde at kunne bruge skriften som kommunikationsmiddel. Deres verdensbillede skal stadig udvides ved hjælp af læsning og skrivning.

Holddansk og/eller Læsemakker-forløb er faste tiltag på dette klassetrin. Begge tiltag sættes i gang af læsevejlederen. Det er også læsevejlederen, der i samarbejde med årgangens dansklærere, informerer forældre og elever om forløbene.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• fortsat udvikle det aktive ordforråd, begreber og faglige udtryk• fortsat lytte med forståelse til højtlesning og fortælling samt kunne genfortælle indholdet og tale om tekster• læse enkle, men stadig sværere, tekster op med god artikulation• anvende sikre og automatiserede afkodningsstrategier (lydere, stave, dele)• fortsat udvikle læserutiner og opnå begyndende bevidsthed om det læste• begynde at anvende enkle læseforståelsesstrategier• øve forskellige hukommelsesstrategier• læse sprogligt udviklende tekster• opnå en passende læsehastighed og en stadig højere grad af præcision• læse fiktive og ikke-fiktive tekster samt digitale tekster• læse små, lette fagtekster med et læseformål• skrive berettende og beskrivende samt kunne disponere egne tekster med overskrift, indhold og afslutning• skrive små fagtekster med et enkelt fagligt indhold, billede og tekst• producere simple instruerende tekster

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• arbejde med ordkort, fx en simpel udgave af et betydningsordkort.• på http://dansk.alinea.dk/ er der digitale forløb, hvor eleverne kan arbejde med deres ordkendskab og sprogforståelse• billednotater kan inddrages til at skabe overblik over en tekst indhold – og herudfra kan eleverne genfortælle• træne oplæsning ved genlæsning, gerne flere gange og med læreren som rollemodel direkte undervisning i stavelsesdeling• flydende læsning, Gertrud Brandt• selv finde bøger til selvstændig læsning (skal kunne læse 95 % af ordene) og fortælle om bogen til andre• stille spørgsmål til teksten (både på og mellem linjerne) og tænke fremad i teksten• dialogisk læsning• fx billednotater, tids- og handlingslinjer samt finde tekstens nøgleord• sprogligt udviklende tekster læses sammen med en voksen, da det typisk er tekster, hvor eleverne kan læse 90 % af ordene – arbejde med nye ord, talemåder, begreber osv.• hastighed og præcision opnås ved at læse lettere tekster, helst flere gange – både som oplæsning og stillelæsning• se forslag på http://dansk0-2.gyldendal.dk/ og• http://dansk.alinea.dk/ (der er bl.a. et digitalt forløb om læsning af fiktion)• fx en bog om dyr – læs og find frem til dyrets levested, levetid, unger m.v.• brug fx handlingsbroen inden der skrives – skriv også gerne tekster fælles i klassen

- fokus på de beskrivende fagtekster, hvor verberne ”er, har, består af og indeholder” bruges. Finde billeder, der passer til beskrivelsen
- lave små instruerende tekster, hvor ord i bydeform er det centrale - gerne i forbindelse med små praktiske forsøg

Materialer	Anbefalinger
	<ul style="list-style-type: none">• Fælles læsebog: Den første læsning 2, Læse- og Arbejdsbog• Individuel læsetræning: Den første læsning – Frilæsningskasse 2 (1 pr. klasse), Søren og Mette-bøgerne, Små historier fra hele verden 2 & sammensatte læse-kasser fra skolebiblioteket• Stjernesked 2 (Dansk lærerforeningen)• Skrivevejen 2 (Alinea)• http://dansk.alinea.dk/• http://denfoerstelaesning.dk/ http://dansk0-2.gyldendal.dk/ (til og med januar 2017) <p><u>Hos læsevejlederne</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Drageherren <p><u>Skolebiblioteket</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Nordlys for anden• Se evt. under 1. klasse <p><u>Gode bøger/materialer fra UCC</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Faglig læsning – dyr (kasse)• Højt læsning og billedbøger 2 – indskoling• Læsekasse: Fem fede fabler• Læs Fupz med CL (2.-3.kl.)• Thomas Tukan, faglig læsning i 1. og 2. klasse

Evaluerings	Test og prøver
	<ul style="list-style-type: none">• Ordlæseprøve 2
Specialcentret	Forebyggende indsats
	<ul style="list-style-type: none">• Holddansk• Individuel og/eller på små hold-indsats i forhold til enkelte elever med særlige vanskeligheder <p>http://fpr.skoleporten.dk/sp/166598/text/Specialcentret</p>

Læringstegn efter 2. klasse	Eleven ...
	<ul style="list-style-type: none">• kan læse de fleste almindelige ord hurtigt og uden lydering• prøver på egen hånd at læse nye ord og nonsensord• lyder sig frem, stavelsesdeler og gætter kvalificeret ved nye, svære ord• genkender gradvis flere ordbilleder• læser enkle sætninger og tekster så godt som flydende, sikkert og med forståelse• læser de 120 hyppigste ord automatiseret og staver dem med en vis sikkerhed• begynder at korrigere fejllæsninger• bruger egen baggrundsviden til at forstå teksters indhold• samtaler og stiller spørgsmål til det læste• har fortsat lyst til at læse selvstændigt og læse op for andre• kan selv vælge egne læsetekster ud fra viden om teksters sværhedsgrad

3. klassetrin

I 3. klasse er målet, at eleverne bevarer og udvikler lysten til at læse og skrive.

Derfor skal eleverne tilegne sig viden gennem læsning af forskellige genrer.

I alle fag skal læsning og skrivning på dagsordenen.

Læsebånd, en lektion om ugen, på tværs af klasserne, er et fast tiltag på denne årgang. Læsebånd sættes som regel i gang medio november af læsevejlederen.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• læse tekster med god artikulation og begyndende indlevelse• stadig lytte med forståelse og referere indholdet• fortsat have fokus på at anvende sikre og automatiserede afkodningsstrategier (lydere, stave, dele)• læse sprogligt udviklende tekster og bruge enkle læseforståelsesstrategier (herunder genfortælling)• fortsat have fokus på en passende læsehastighed og præcision• læse fiktive og ikke-fiktive bøger, billedbøger og digitale tekster• begynde at læse sig til viden i faglige tekster• lære at navigere på alderssvarende hjemmesider og begynde at søge efter viden, svar på spørgsmål og ordbetydning• læse med begyndende bevidsthed om udbyttet af det læste• stadigvæk have fokus på gode læserutiner; herunder at finde og vælge bøger til egen læsning• skrive små fagtekster i berettende og instruerende form• begynde at skrive små informerende tekster• disponere egne tekster med overskrift, indledning, indhold og slutning• udtrykke sig i enkle produktioner med billede og tekst• arbejde med sammensatte ord• kende og kunne inddele ord i de tre ordklasser (verber, substantiver og adjektiver)

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• lad eleverne læse op i forskellige situationer - ofte. Parvis, klassevis, for de mindre klasser osv. Elevens oplæsning giver dansklæreren et godt indblik i elevens forståelse af det læste.• der er sammenhæng mellem evnen til udtryksfuld oplæsning og god læseforståelse. Oplæsning afspejler elevens forståelse af det læste og bidrager samtidig til tekstforståelsen• lærerens højtlesning er med til at udvikle elevernes bevidsthed om egen oplæsning – rytme, pauser, tonehøjde, tryk m.m.• afkod vrøleord, læs ordene bagfra, find ord på et bestemt antal bogstaver osv.• lad bl.a. eleverne stille fem forståelses-spørgsmål til teksten som udgangspunkt til litteratursamtalen. Find nøgleord.• lad eleverne tegne til teksten. Tegningerne vil være forskellige og giver derfor anledning til at tale om, hvad de har lagt mærke til (og fortolket)• der kan først arbejdes med elevernes læsehastighed, når afkodningen er sikker. At læse med fartkort er en god metode. På http://dansk3-6.gyldendal.dk/ under ”forløb” og ”læseteknik” er der forslag til, hvordan man kan arbejde med hastighed• billedbøger giver god mulighed for at arbejde med samspillet mellem tekst og billeder – og det kan evt. videreføres til andre multimodale tekster• strategier til før, under og efter læsning bør introduceres. ”De små fagbøger” med tilhørende opgaver er velegnede hertil• ”Ugens professor”, produktion af egne små fagbøger o. lign., hvor eleverne fremlægger for klassen om et emne, giver en naturlig mulighed for at søge efter viden• vær opmærksom på, om eleven danner indre billeder, om eleven reflekterer over det læste, om eleven kan genfortælle det læste og begynde at forstå tekstens temaer og budskab. En manglende aktiv

læseindstilling kan betyde, at eleven kun blive en grammatisk læser (afkoder kun og søger ikke efter mening)

- læsestund i klassen, samtaler om gode læserutiner og fx besøg på det lokale bibliotek vil være med til at påvirke gode læserutiner og –vaner
- flydende læsning, Gertrud Brandt
- fortsæt arbejdet med at skrive berettende og instruerende tekster. Arbejd med, at eleverne begynder at blive bevidste om forskellen
- få inspiration på <http://dansk3-6.gyldendal.dk/> under ”Forløb” og ”Faglig skrivning”
- denne opbygning læres ikke fuldstændig i 3. klasse, men er god at have fokus på, da det er et krav senere i skoleforløbet
- når der læses billedbøger, kan man samtidig prøve kræfter med genren ved selv at producere én
- arbejdet med sammensatte ord giver et øget ordkendskab og en tilgang til at arbejde med rodmorfemer (ords stamme)
- fokus på ordklasser giver mulighed for senere at kunne tale om genres brug af bestemte ord

Materialer | Anbefalinger

- Fælles læsebog: Fandango 3 med tilhørende arbejdsbøger
- Individuel læsetræning: Bøger fra læse-kasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket
- Stjerneskud 3 (Dansklærerforeningen)
- <http://dansk3-6.gyldendal.dk/> og andre digitale læremidler

Hos læsevejlederne:

- De små fagbøger
- Læsehesten (Læs og forstå. Gullhøj)
- Den lyseblå baron (makkerlæsning)
- Læs og skriv fagtekster (3.-4.kl.)
- Læs! (læsetræning og strategier)
- Læsningens landskab (3.-4. kl. Læse-forståelse og læringsstrategier)
- Når bogstaver mødes 3.-6.kl. (stavemateriale består af lærerens bog og kopibog)

Skolens bibliotek:

- Nordlys for tredje
- Forbudt for børn af Oskar K
- Vitello møder Gud
- Gummi Tarzan
- Eventyrlandet
- Blandet kasse med lette klassikere
- Omme bag klædeskabet 3.-4.kl. (litteraturlæsning)
- Fandango sprog 1 (sprogets detaljer; inspireret af australsk genrepædagogik)
- Tid til skrive- og læseforståelse 3. - 4. klasse

Gode bøger/materialer fra UCC:

- Stor, større, størst 3.-4.kl. af Marianne Oksbjerg (litteraturundervisning – serien ”Mærker” fra Gyldendal)
- Natten er en gammel mand 3.-4.kl. (forfatterskab, Halfdan Rasmussen)
- Ord der betyder noget, lær om sprog 3.-4.kl. (bl.a. fokus på ordklasser og sammensatte ord)
- Masser af medier 3.-4.kl. (fokus på bl.a. brug af hjemmesider, animationsfilm m.v.)
- Ved en forfatters stakit 3.-6.kl. (digte)
- Tid til norsk og svensk 3.-4.kl.
- Læsekasse for drenge 3.-4.kl. (materialesæt)
- Rappe fabler af Æsop
- Eventyr. Temaer i dansk 3.-5.kl.

Evaluering	Test og prøver
<ul style="list-style-type: none">• ST3 i efteråret (frivillig test i foråret)• Sætningslæseprøve 2	
Specialcentret	Forebyggende indsats
<ul style="list-style-type: none">• VAKS-forløb• I slutningen af 3. klasse, dysleksi-udredning for udvalgte elever <p>http://fpr.skoleporten.dk/sp/166598/text/Specialcentret</p>	

Læringstegn efter 3. klasse	Eleven ...
<ul style="list-style-type: none">• læser stort set flydende med god forståelse• vælger bøger med et større omfang end tidligere• har viden om og kan anvende udvalgte læsestrategier• foretrækker typisk stillelæsning• kan kende forskel på skøn- og faglitteratur <p>Se også læringstegnene for 2. kl.</p>	

4. klassetrin

Når eleverne begynder på mellemtrinnet, er afkodningen for langt de flestes vedkommende i høj grad automatiseret. Elevernes fokus skal nu flyttes til de øvrige elementer af den interaktive læsemodel for at sikre en progressiv læseudvikling.

Vigtigst er det, at eleverne udvikler en aktiv læseindstilling.

En aktiv læseindstilling og god læseforståelse kræver god sprogforståelse, baggrundsviden (forhåndsforståelse), evne til at danne inferenser (følgeslutninger, for at kunne fortolke teksten) og indre forestillingsbilleder og et godt genrekendskab (herunder at forstå teksters opbygning).

Med afsæt i ovenstående er målet i 4. klasse at styrke læseudviklingen ved, at eleverne læser meget og læser mange varierede tekster.

Mål	Eleverne skal...
<ul style="list-style-type: none">• oplæse tekster udtryksfuldt (tydelig artikulation og betoning samt begynde at bruge kropssprog)• læse kendte og nye ord i alderssvarende tekster sikkert og automatiseret.• Efter 4. klassetrin skal elevernes læse-hastighed være ca. 120 ord i minuttet• læse sprogligt udviklende tekster og bruge forskellige læseforståelses-strategier (og udvalgte notatteknikker)• lære at reflektere over ord og begrebers betydning samt søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk• kunne skelne mellem under- og over-begreber• kende til ordklasser og regler for bøjning af ord• kende forskellige læseteknikker og tilpasse læsehastighed, præcision og læsemåde til formål, genre og sværhedsgrad• udtrykke forståelse af det læste mundtligt, skriftligt og visuelt• læse alderssvarende skøn- og faglitteratur, billedbøger og digitale tekster med god forståelse samt udvikle og vedligeholde gode læserutiner• selv begynde at formulere enkle læse-formål• læse lette, korte svenske og norske tekster• læse enkle faglige tekster samt anvende og forstå informationer• læse, beskrive og tolke data og informationer i tabeller og diagrammer• kunne fastholde det væsentlige i en berettende tekst ved hjælp af stikord, resumé og tidslinje	

- begynde at kunne skelne mellem fakta, faktion og fiktion
- anvende Internettet til at søge svar på spørgsmål, finde viden til emnearbejde el.lign.

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
<ul style="list-style-type: none">• det er vigtigt, at læreren viser vejen ved ofte at læse højt for klassen og direkte undervise i, hvordan man læser højt på en udtryks- og meningsfuld måde.• Læseteater i makkerpar eller små grupper. Eleverne kan også i en periode makkerlæse og vurdere hinandens oplæsning (spørg læsevejlederne til råds). Det kan også være en lille lektie: Hver uge skal en elev læse en kort, skønlitterær tekst op for resten af klassen• for at få et overblik over elevernes læsehastighed og udvikling kan det være en idé at måle deres hastighed i begyndelsen, midtvejs og i slutningen af skoleåret. Find egnede tekster fx på www.undervis.dk. Der er kontrol-spørgsmål til teksterne, da hastighed og forståelse skal følges ad.• Læs med fartkort/tempokort i perioder – og husk, at teksterne skal være lettere end ellers, når hastigheden trænes (spørg gerne læsevejlederne til råds)• aftal i klasseteamet, hvilke strategier I arbejder med. Hvis flere gør det samme, har det en større effekt.• Spørg evt. læsevejlederne til råds.• Se og find modeller til de forskellige læseforståelsesstrategier på www.undervis.dk (under fanebladene "Læsepolitik" og "Faglig læsning") eller på http://dansk3-6.gyldendal.dk/ under "Tips om læsning"• lær eleverne vigtigheden af, at de aktivt skal søge hjælp, når der er noget, de ikke forstår (fx spørge andre til råds eller slå ordet op). Rollelæsning træner bl.a. eleverne i ordforklaringer• tydeliggør for eleverne, at de kan anvende deres viden om over- og underbegreber (som fx schæfer – hund – dyr) til at forstå og forklare, hvad nye fagord betyder, og hvordan fagord og begreber kan ordnes i kategorier• arbejdet med rodmorfemer (ords stamme) øger elevernes bevidsthed om ordklasser, bøjninger, forstavelser og afledningsendelser• læseteknikker er måder at gribe en tekst an på. Hvordan læses teksten bedst ud fra læseformålet? Skal man skimme (punkt-læse), nærlæse, tage no-tater undervejs, skrive et resumé, skærmlæse eller overblikslæse? Brug evt. http://dansk3-6.gyldendal.dk til arbejdet, under "Forløb" og "Læseteknik"• eleverne kan bl.a. bruge visualiserings-redskaber som foto, tegning, tegneserie eller korte film til at give udtryk for fortolkninger• hold øje med, hvad eleverne læser i løbet af året, hvor meget og hvornår eleverne læser. Brug læsekontrakter eller læsebarometer (spørg evt. læsevejlederne). Stil krav om, at der som minimum læses 20 minutter om dagen derhjemme. På læsebarometeret kan det noteres, hvornår på dagen eleven ønsker at læse, hvor mange minutter, der skal læses - og et mål for, hvor mange sider eleven ønsker at læse om ugen og på et helt år. Et godt udgangspunkt vil være omkring 1500 sider i løbet af året. En gang om ugen udfylder eleverne de-res læsebarometer, fx i bibliotekstimen• få et overblik over teksten fælles i klas-sen – og formuler' herudfra et læse-formål (eller nogle spørgsmål)• Flydende læsning, Gertrud Brandt• find inspiration på http://dansk3-6.gyldendal.dk under "Forløb" og "Læseforståelse" eller under "Bibliotek" og "Genrer"• et fagligt læsekursus med læsevejlederen tilgodeser dette – men ellers hører arbejdet hjemme i Science. Det er vigtigt at undervise direkte i nye, faglige ord.• I naturfaglige tekster forekommer mange sammensatte ord. Det kunne være snelavine, mudderstrømme osv. En god huskeregel for eleverne vil være, at sammensatte ord læses forfra, men forstås bagfra. Et hjertekammer er altså et kammer i hjertet!• dette er matematiklæreren ansvar• teksterne i kristendom og historie er hovedsagligt berettende – og derfor skal disse fags lærere understøtte brugen af de nævnte læseforståelsesstrategier	

- historiebogen ”Ind i historien” er skrevet som fiktion for at gøre historien mere levende og spændende. Tal med eleverne om, at det er fakta blandet med fiktion – og lad dem finde frem til, hvornår det er fakta, og hvornår der indgår fiktive elementer
- eleverne skal lære at bruge søgeord og søgespørgsmål for herigennem at finde frem til de bøger og hjemmesider, hvor de kan finde relevant viden, og de skal lære at lægge mærke til, hvilken kilde en given tekst stammer fra

Materialer	Anbefalinger
	<ul style="list-style-type: none">• Fælles læsebog: Fandango 4 med tilhørende arbejdsbøger• Individuel læsetræning: Bøger fra læsekasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket• Tid til læse- og skriveforståelse, 3. - 4. klasse• Stjernesky 4 (Dansklærerforeningen)• http://dansk3-6.gyldendal.dk/ og andre digitale læremidler <p><u>Hos læsevejlederne:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Læs og skriv fagtekster (3.-4.kl.)• Læsningens landskab (3.-4. kl. Læse-forståelse og læringsstrategier)• Læsedetektiven 1 – Faglig læsning (inspiration til læreren)• Når bogstaver mødes 3.-6.kl. (stave-materiale består af lærerens bog og kopibog)• Fra første linje 3.-6.kl. (fiktionsskrivning består af lærerens bog og en kopibog)• Se også ”Materialer 3. kl.” <p><u>Skolens bibliotek:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Forbudt for børn af Oskar K• Nordlys for fjerde• Verdens bedste Astrid• Kaskelotternes sang• Dødningsdukken af Peter Mouritzen• Blandet kasse med lette klassikere• Omme bag klædeskabet 3.-4.kl. (litteraturlæsning)• Fandango sprog 1 (sprogets detaljer; inspireret af australsk genrepædagogik) <p><u>Gode bøger/materialesæt fra UCC:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Se ”Materialer 3. kl.”

Evaluering	Test og prøver
	<ul style="list-style-type: none">• Tekstlæseprøve 6• ST4 i efteråret (frivillig test i foråret)
Specialcentret	Forebyggende indsats
	<ul style="list-style-type: none">• VAKS-forløb• CD-ORD hold• Individuelle/holdbaserede indsatser

5. klassetrin

Undersøgelser viser, at mange elever på mellemtrinnet dropper frilæsningen.

Derfor er det en vigtig opgave at blive ved med at bidrage til elevernes læselyst.

At præsentere eleverne for mange forskellige genrer og sørge for, at de bliver ved med at læse meget, er kerneopgaven på 5. klassetrin.

Læsenatten, hvor der er fokus på Kenneth Bøgh Andersens forfatterskab og gyser-genren, er et fast tiltag på dette klassetrin. Formålet er naturligvis gode læseoplevelser og fortsat læselyst.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• kunne læse udtryksfuldt. Dvs. oplæse med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme afpasset efter genre og formål• kunne afkode ukendte ord ved at anvende forskellige strategier, fx umiddelbar genkendelse af orddele, og dermed videreudvikle den automatiserede læsning med en passende hastighed (ca. 150-170 ord i minuttet) tilpasset formål, genre og sværhedsgrad. Kort sagt skal eleverne kunne læse alderssvarende skøn- og faglitteratur og digitale tekster hurtigt og sikkert med god forståelse og indlevelse• kunne anvende forskellige læseforståelsesstrategier og -teknikker, når der læses sprogligt udviklende skønlitterære tekster og fagtekster• have viden om fagteksters struktur og kunne gengive hovedindholdet• anvende ordbøger og opslagsværker til afklaring af ords betydning i trykte og digitale medier• fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form• læse med øget bevidsthed om eget udbytte af det læste• anmelde litteratur og andre kommunikationsformer• have kendskab til intertekstualitet og begynde at kunne sætte tekster i forhold til hinanden• søge og vælge relevant skøn- og faglitteratur på bibliotek og nettet til egen læsning og opgaveløsning• læse lette, korte norske og svenske tekster samt have viden om sprogets historie og sprogfamilier

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• eleverne skal lære at læse indhold og budskab ind i tekster, som ikke direkte står på linjerne (læse med fordobling/ mellem linjerne). Digt- og gysergenren er velegnede, når fortolkende læsning skal trænes. Ugentligt kan en elev læse fx et digt op for klassen og efterfølgende få respons. Tydelige kriterier og fælles opmuntrende respons er noget alle i klassen kan profitere af. Læsevejlederne har brugbare evalueringsskemaer – bare spørg• mål elevernes hastighed i starten af året, midtvejs og ved årets afslutning. På http://dansk3-6.gyldendal.dk/ under "Forløb", "Læseteknik" og "Læs hurtigere" er der <u>træningsforløb og tekster til at måle elevernes læsehastighed med.</u> Andre tekster med kontrolspørgsmål kan også findes på www.undervis.dk – eller ved at spørge læsevejlederne til råds. En aldersvarende, skønlitterær tekst er på dette klassetrin omkring 25-30. Hold øje med, hvor meget eleverne frilæser. Lav fx et læsebarometer eller en læsekontrakt til hver elev (se eksempler på www.undervis.dk). Stil krav om, at der som minimum læses 25-30 minutter om dagen derhjemme. Læsemængden bør ligge omkring 2000-2500 sider i løbet af skoleåret• viderefør arbejdet i klasseteamet fra 4.kl. og aftal, hvilke læsestrategier og -teknikker, der skal bruges, når der læses udfordrende tekster med nye ord og begreber. Ifølge Fælles Mål skal grafiske modeller introduceres som en hjælp til at skabe overblik over, opsummere og sammenfatte teksters indhold. Overblikslæsning, skimme, punktlæse og nærlæse er de teknikker, eleverne skal kende og begynde at anvende, når de læser. Der skal arbejdes hen mod en begyndende forståelse for, hvornår de bør anvende hvilken teknik – så det bliver naturligt for dem i udskolingen• Flydende læsning, Gertrud Brandt• hvert fag har sine særlige metoder og redskaber, som afspejles i den måde, fagets tekster er bygget op på. For at kunne kæde fagtekstens informationer sammen, skal eleverne have viden om teksttypens struktur og undervises direkte heri af fagets lærer. Hvilke grafiske figurer forekommer typisk, hvordan og i hvilken rækkefølge, skal man læse teksten? Stikord, resumé, tidslinje, kolonnenotat, VØL-model, mindmaps el.lign. sikrer, at eleverne reflekterer over det læste og dermed fastholder hovedindholdet. Få mere inspiration på www.undervis.dk under "Faglig læsning"• i 5. klasse skal eleverne træne at slå ord og ords betydning op i alle fag, hvor det er relevant. Gyldendals leksikon kan med fordel også introduceres (http://www.denstoredanske.dk/).

En god, overkommelig lektie kan være at undersøge ord, talemåder, ordsprog og begreber forud for et nyt emne el.lign.

- skrivning er en vigtig vej til læring – at skulle omformulere og gengive nyt stof skriftligt er en god indikator for læreren om, hvorvidt indholdet er forstået eller ej
 - elevernes læseforståelse er selvsagt det vigtigste. De skal opdage, når der er noget, de ikke forstår – og ikke læse ukritisk videre. Derfor skal de tale om deres forståelse af, hvad teksten siger både på, mellem og bag linjerne. Stille undringsspørgsmål og meddigte. Altså arbejde medskabende med teksterne og udtrykke de stemninger, de oplever, fx ved at gengive dem med kroppen, med billeder, i ord, skulpturer og musikstykker.
- Til fortolkningen og forståelse af en tekst hører en beskrivelse af, hvad teksten handler om (motiv), og hvad den drejer sig om (tema)
- eleverne skal tilegne sig erfaringer med mange typer af anmeldelser, således at eleverne bliver fortrolige med forskellige genre. De skal både kunne skrive en anmeldelse og vurdere kvaliteten af andres anmeldelser
 - eleverne skal lære, at forfattere inspirerer hinanden. Brug Fandangos kapitel 7 til dette arbejde. Sammenlign løbende de tekster, film o. lign., eleverne arbejder med, så de lærer at definere ligheder og forskelle
 - arbejd med både tekst- og billedsøgning. Lær eleverne fuldtekstsøgning og at være så specifik som muligt. Arbejd med at vurdere, hvad der gemmer sig bag linket – og en begyndende kildekritisk tilgang
 - giv eleverne mulighed for at iagttage, hvordan dansk er forbundet med norsk og svensk. Lad dem læse fagtekster om sproghistorie, navnlig nordisk sproghistorie ("Okej & kul" er velegnet hertil). På <http://dansk3-6.gyldendal.dk/> under "Bibliotek" kan man søge på norske og svenske tekster og finde et bredt udvalg. Find også inspiration på <http://nordeniskolen.org/>

Materialer | Anbefalinger

- Fælles læsebog: Fandango 5 med tilhørende arbejdsbøger

Individuel læsetræning

- Bøger fra læsekasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket
- Stjerneskud 5 (Dansk lærerforeningen)
- <http://dansk3-6.gyldendal.dk/> og andre digitale læremidler

Hos læsevejlederne

- Læs med! Klassesæt med Tekst- og Grundbog
- Læsedetektiven 2 – Faglig læsning (inspiration til læreren)
- Haps 1 (inspiration til læreren)
- Faglig læsning på mellemtrinnet (til læreren, indeholder bl.a. gode modeller til faglig læsning)
- Læsning i fagene af Gerd Fredheim (inspiration til læreren)
- Skrivning i fagene af Gerd Fredheim (inspiration til læreren)
- Ord bliver til sætninger, lær om sprog 5.-6. kl. (grundbog og lærervejledning til inspiration)
- Når bogstaver mødes 3.-6.kl. (stave-materiale består af lærerens bog og kopibog)
- Fra første linje 3.-6.kl. (fiktionsskrivning består af lærerens bog og en kopibog)

Skolens bibliotek

- Fra en anden klode (litteraturunder-visning)
- Okej & kul (norsk og svensk til mellemtrinnet – lærerinspiration)
- Nordlys for femte (noveller)
- Djævelens lærling og Slaget i Caisä af Kenneth Bøgh Andersen
- Brødrene Løvehjerte af Astrid Lindgren
- Dansk Kanon i folkeskolen
- Eigils Saga
- Fandango Sprog 2
- Tid til læse- og skriveforståelse 5. - 6. klasse

Gode bøger/materialesæt fra UCC

- Moderne kunst i dansk, bind 2 (2006)
- Læsekasse for drenge 3 (lix 16-24)
- Kun et gabende sort hul (om gyserhistorier og gysgenren)
- Duften af ord – digt i dansk (2005)
- Med bankende hjerte: Film og fiktion (oplæg til 11 kortfilm, fra 2006)
- Trappen der gik ovenpå (om Hanne Kvists forfatterskab)
- Mere om medier (2012)
- Hvad er meningen? (Mærker-serien fra Gyldendal, 2015)
- Fantasien flyver (Dansk i midten, 2009)
- Komplet umuligt (om Søren Jessens forfatterskab, 2010)
- Tænk før du taler (Øjne på dansk-serien, om mundtligt sprog, 2011)
- Digter Andersens verden (Dansk i midten, 2005)

Evaluering	Test og prøver
	<ul style="list-style-type: none">• ST5 i efteråret (frivillig test i foråret)• Tekstlæseprøve 7• Læsehastighedsprøve
Specialcentret	Forebyggende indsats
	<ul style="list-style-type: none">• VAKS-forløb• CD-ORD hold• Individuelle og holdbaserede indsatser

6. klassetrin

Det betydningsfulde arbejde med elevernes læseudvikling og ikke mindst læselyst fortsætter i 6. klasse og lægger sig op ad arbejdet fra 5. klasse.

En øget genrebevidsthed hos eleverne, især når det drejer sig om fagtekster, er vigtig for deres forståelse af teksternes indhold. Det påhviler alle klassens lærere at udvikle elevernes faglige læsning. Det vil sige at undervise direkte i at læse fagets tekster og de faglige begreber. Eleverne skal altid have et læseformål, så de kan læse bevidst og opmærksomt. At skulle læse fra side x til x uden at vide, hvad man skal kunne huske eller forklare efterfølgende, er svært for alle elever.

Ligeledes er det vigtigt for elevernes indlæring, at der skrives i alle fag. Skrivning fremmer læsningen, elevernes refleksion og synliggør deres faglige fremgang.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• fortsat arbejde med at læse tekster udtryksfuldt. Tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål• blive sikre i at bruge automatiserede afkodnings- og læsestrategier til læsning af kendte og nye ord i forskellige teksttyper, der er sprogligt udviklende samt udfordrende for elevernes læse-hastighed• blive bevidste om egne forståelsesproblemer og gå efter at søge mening.• Sagt med andre ord – at læse med øget bevidsthed om eget udbytte• kunne kende forskel på fiktion, fakta og faktion• kende og kunne anvende forskellige læseteknikker• kunne fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form (resumé, referat, stikord, tidslinje, kolonnenotat mm.)• kunne fortolke skønlitterære tekster, læse med fordobling samt benævne motiv og tema• læse sig til danskfaglig viden og have viden om historiske og kulturelle litterære perioder• vedligeholde hensigtsmæssige læserutiner og oparbejde læsekultur samt søge og vælge skøn- og faglitteratur på bibliotek og internet til egen læsning og opgaveløsning

- læse lette norske og svenske tekster

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• målet er det samme som for 5. klasse. For at fortsætte elevernes tilvænning til og træning i at læse op for andre, kan arbejdet fx fortsættes med at lade eleverne læse tekster op, som de selv har skrevet• i slutningen af 6. klasse bør elevens læsehastighed ved læsning af en alders-svarende, skønlitterær tekst (LIX 30-35) være 175 ord i minuttet eller højere.• Mål også i år elevernes læsehastighed tre gange i løbet af skoleåret, så de kan arbejde målrettet på at læse sikret og hurtigt. Stil krav om, at de skal læse 30 min. dagligt – og i perioder med fart-kort (læsevejlederne hjælper gerne).• Arbejd fortsat sammen i klasseteamet om, hvilke læsestrategier I fælles bruger i undervisningen• undervis direkte i at løse forståelses-problemer. Eleverne må ikke få for vane at læse tekster ukritisk og uden at forstå meningen. De skal blive vant til at søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk i trykte og elektroniske medier. Benyt rollelæsning løbende i alle fag, da det træner eleverne i at søge forståelsen (læsevejlederne har forskellige modeller hertil). Accepter aldrig oplæg, hvor eleverne siger ord og sætninger, de ikke selv forstår. Lær dem, at de skal omformulere indholdet til deres eget sprog – det kan man kun, hvis man forstår, hvad man læser• repeter' fortsat de tre hovedgenrer.• Lad eleverne begrunde, hvordan man kan se, hvilken teksttype det er• læseteknikkerne overblikslæsning, skimmelæsning, punktlæsning og nærlæsning konsolideres og videreudvikles. Træn også læseteknikkerne, når eleverne læser på skærmen. Udvælg fx hjemmesider, hvor de skal søge efter noget bestemt, eller lad dem læse nyhedsartikler, hvor de kan skifte mellem at punkt- og nærlæse. Få gode ideer på http://dansk3-6.gyldendal.dk/ under "Forløb", "Læseteknik" og "Læs på nettet"• velegnede modeller kan findes på www.undervis.dk/ under "Faglig læsning" og "Notatteknikker"• lær eleverne, at der er forskel på, hvad teksten handler om (motiv), og hvad den drejer sig om (tema). Medskaben-de opgaver og en personlig indfaldsvinkel anbefales, da de viser elevernes forståelse af det læste. Det kan fx være læseteater, den varme stol, om- eller videreskrivning af historien, collage, rollespil og lommefilm. Se et undervisningseksempel på at læse med fordobling på Gyldendals fagportal under "Ind i litteraturen" og "Forløb"• eleverne skal læse fagtekster, der er relevante i forhold til danskfaget. Det kan være tekster om forfatterskaber, genrer, tidsperioder osv. Igen er der inspiration at hente på Gyldendals fag-portal under "Forløb", "Faglig læsning i dansk"• hold fast i kravet om, at der skal læses 30 minutters frilæsning om dagen. Vær særlig opmærksom på, om drengene får læst. Erfaring og undersøgelser viser, at drengenes læsning aftager på dette trin. Gå på det lokale bibliotek et par gange i løbet af året. Vis vejen... eleverne skal gerne læse ca. 3000 sider i løbet af dette skoleår• Se http://dansk3-6.gyldendal.dk/ un-der "Forløb" og "Læseforståelse".• DR Skole indeholder også gode opgaver, små film m.v. til arbejdet med norsk og svensk. Find også gode ideer på denne side http://nordeniskolen.org/da

Materialer	Anbefalinger
	<ul style="list-style-type: none">• Fælles læsebog: Fandango 6 med tilhørende arbejdsbøger <p><u>Individuel læsetræning</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Bøger fra læsekasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket• http://dansk3-6.gyldendal.dk/ og andre digitale læremidler• Tid til læse- og skriveforståelse 5. - 6. klasse <p><u>Hos læsevejlederne</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Læs med! Klassesæt med Tekst- og Grundbog• Læsedetektiven 3 – Faglig læsning (inspiration til læreren)• Haps 2 (inspiration til læreren)

- Læselyst og skrivefryd (inspiration til læreren)
- Se også ”Materialer 5. kl.”

Skolens bibliotek

- Da Knud valgte balletten og andre noveller
- Nordlys for sjette
- Tokes maske af Henrik Nilaus
- Den røde sten af Hanne Marie Svendsen (1990)
- Drengen der gik over gevind
- Nye gode historier (1998)
- Eigils Saga
- Valravn

Gode bøger/materialesæt fra UCC

- Det fortryllede urværk af Philip Pullman (roman, 1999)
- Drengene: noveller (10 danske noveller om teenagedrengene, 2006)
- Læselyst og skrivefryd 1 & 2 (genre og historiers komposition m.v., 2005)
- Sammen om at læse litteratur 6.-7. klasse (2013)
- Barske brødre (Serien Mærker, 2014, om søskendeforhold)
- H.C Andersen og fremtiden (en tværfagligt materiale, 2005)

Evaluering	Test og prøver
<ul style="list-style-type: none">• ST6 i efteråret (frivillig test i foråret)• National test i læsning• Hvis det ønskes, TL1, eller en digital læseprøve	
Specialcentret	Forebyggende indsats
<ul style="list-style-type: none">• VAKS-forløb• CD-ORD hold• Individuelle indsatser	

7. klassetrin

På 7. klassetrin stilles der nye krav til elevernes læsefærdigheder. De skal i højere grad læse og forstå informerende, faglitterære tekster – og kunne skelne mellem forskellige teksttyper (beretterende, beskrivende, diskuterende, forklarende og instruerende). Der stilles dermed større krav til elevernes evne til at vælge hensigtsmæssige læsemetoder og læseforståelsesstrategier.

For at kunne omdanne dét, de læser, til funktionel viden, skal der arbejdes bevidst i alle læsefag med elevernes...

faglige ordkendskab

genrekendskab (herunder særlige sproglige træk ved fagets tekster)

evne til at aktivere forforståelse om emnet og integrere ny viden med allerede eksisterende

evne til at drage følgeslutninger

bevidsthed om læseformål og læseudbytte

På dette klassetrin bør eleverne læse tekster af passende sværhedsgrad, omkring 10 sider eller ca. 30 minutter, dagligt.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• fortsætte med at læse tekster op med tydelig artikulation og fortolkende betoning, samt bruge kropssprog og stemme som udtryksmiddel afpasset efter genre og formål• anvende sikre og automatiserede af-kodningsstrategier til læsning af kendte og nye ord i forskellige teksttyper, der er sprogligt udviklende og udfordrende for elevens læsehastighed

- af sig selv søge ordforklaring til forståelse af ord og fagudtryk i trykte og elektroniske medier
- altid have et læseformål
- kende til og kunne anvende forskellige læseteknikker tilpasset til læseformål, genre og sværhedsgrad
- fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form
- læse alderssvarende skøn- og faglitteratur samt digitale tekster hurtigt og sikkert med god forståelse, indlevelse og bevidsthed om eget udbytte af det læste
- fortsat læse sig til danskfaglig viden
- i dansk udvikle en analytisk, fortolkende og kritisk bevidsthed over for tekster og kunne begrunde fortolkninger med udgangspunkt i teksters udsagn
- lære at gennemføre billed- og fuldtekstsøgning
- lære at vurdere tekster afsender og målgruppe
- kunne forholde sig kildekritisk til tekster
- arbejde med at kunne genkende, fortolke og reproducere de forskellige genrer både i de skriftlige, mundtlige og multimodale tekster
- læse norske og svenske tekster
- arbejde eksplicit med fagbøgers opbygning

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
	<ul style="list-style-type: none">• for at bevare progression i forhold til tidligere klasstrins arbejde, kan man fx i forbindelse med periodelæsning lade eleverne øve at læse ældre tekster op for hinanden.• En anden idé kunne være "Hold en tale for klassen". En elev om ugen holder en tale for resten af klassen - med fokus på artikulation, betoning, gestik og mimik• i slutningen af 7. klasse bør elevens læsehastighed ved læsning af en skønlitterær tekst være omkring 200 ord i minuttet• eleven skal være en kritisk læser og af sig selv stoppe op, når der er svære ord eller udtryk i en tekst. Hvis dette ikke er tilfældet, er det en færdighed, der skal tillæres og arbejdes bevidst med i klassen• alle lærere skal sørge for at give eleverne læseformål, når de læser tekster.• Hvorfor skal de læse den pågældende tekst; hvad skal de lægge særligt mærke til og kunne huske efterfølgende?• Arbejd gerne med en "Læsehuskeliste"; se under fanebladet "Læsepolitik".• Eleverne kan introduceres for huskelisten i dansk, men den skal også bruges i andre fag, da den egner sig bedst til læsning af fagtekster• læseteknikkerne "skimming, overblikslæsning, punktlæsning og nærlæsning" styrkes og videreudvikles. "Læs på" er et velegnet materiale hertil, men det bør trænes kontinuerligt i det daglige læsarbejde. På Danskfaget (Clio Online) er der egnede tekster og aktiviteter at finde, hvis man søger på "læsning"• kompositionsdiagram, årsag-følge kort, tekstproblemløsning og Venn-diagram er notatteknikker, der med fordel kan gennemgås af dansklæreren, men de skal primært anvendes i andre fag.• Aftal på årgangen, hvem der gør hvad. Find alle modeller på www.undervis.dk/ under "Faglig læsning" og "Notatteknikker"• hold stadig øje med, hvor meget og hvad eleven læser. Eleven bør både læse skøn- og faglitteratur som frilæsning. Dygtige læsere kan måske endda læse nye genrer, fx noveller, digte, ældre litteratur m.v. Hjælp eleven med at holde fast i de gode læsevaner• eleverne skal læse fagtekster, der er relevante i forhold til danskfaget. Det kan være tekster om forfatterskaber, genrer, tidsperioder osv. Igen er der inspiration at hente på Gyldendal under "Forløb", "Faglig læsning i dansk"• hav fokus på at læse tekstnært – og at eleverne altid skal begrunde med eksempler fra teksten. Hvad er der på spil, hvor står det, og hvordan skal det forstås? At formulere tekstens tema ud fra en enkelt sætning kan være en måde at sætte diskussionen i gang

- eleven skal lære selvstændigt at gennemføre en målrettet og kritisk informationssøgning. Fokuser' på: At opstille et søgeformål, udvælge steder at søge, udarbejde søgeord, læse søge-resultatsider, vurdere de udvalgte steders egnethed og finde frem til de konkrete informationer.
- På <http://dansk.gyldendal.dk/> under "Aktiviteter" og "Læsning" er der et "Vær kritisk på nettet"-forløb, som træner eleven i at vurdere et website kildekritisk
- reklameanalyse lægger naturligt op til at lære om afsender og målgruppe. Herudfra kan komme en mere generel bevidsthed om, at al kommunikation indeholder en afsender og modtager.
- På Clio Online kan man finde en fag-tekst om kommunikation og velegnede aktiviteter til at arbejde med emnet
- til en begyndelse kan eleverne lære om og lære at skelne imellem de forskellige typer kilder (ekspert-, parts- og erfaringskilden) i informerende tekster.
- Herudfra kan kilders interesser og mål vurderes
- samarbejd gerne med en billedkunstlærer (lav fx et timebytt) om de multimodale tekster. Lad både eleverne analysere billeder og selv prøve kræfter med at udtrykke sig billedligt
- Clio Online har et forløb om Nordens sprog – og ligeledes har <http://dansk.gyldendal.dk/> under "Forløb" og "Sprog". Se også nærmere på <http://nordeniskolen.org/da>
- lær eleverne at navigere i fagbøger med fokus på indholdsfortegnelse, registre, overskrifter, illustrationer og billedtekster, bagsideinformationer, faktabokse, læseretning osv. Læsevejlederne hjælper gerne

Materialer | Anbefalinger

Skolens bibliotek

- Vild med dansk 7
- Med ilden i ryggen af Martin Petersen
- Intet af Janne Teller
- Dansk kanon i folkeskolen 1870 – vor tid
- Guld og grønne skove
- Hjertevirus (novellesamling)
- Projekt i dansk
- Nordlys
- Valravn

Individuel læsetræning

- Bøger fra læsekasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket
- <http://dansk.gyldendal.dk/>; <http://www.clioonline.dk/danskfaget/udskoling> og andre digitale læremidler

Hos læsevejlederne

- Læs på! Klassesæt (tekst- og grundbog)
- Faglig læsning i fagene (inspiration til læreren)
- Dansk i dybden (hæfter til læreren)
- Kanonforfattere (portrætbøger fra Dansk lærerforeningen til læreren)
- Vokseværker (Ungdomslitteraturhistorie, inspiration til læreren)
- Novelleveje (inspiration til læreren)
- Sæt spor-serien fra Dansk lærerforeningen (inspiration til læreren)
- Tekst efter tekst (om intertekstualitet, inspiration til læreren)
- Danskfagets håndbog
- Serie fra Dansk lærerforeningen om Verdenslitteratur

Gode bøger/materialer fra UCC

- I år er alting anderledes af Ina Bruhn (Roman 1999)
- Sølvskoen af Jens Peder Larsen (Roman 2000)
- Sandhedens pris af Beverly Naidoo (Roman 2000)

- Ti ting jeg hader ved mig selv af Randa Abdel-Fattah (Roman 2007)
- Hjerte i vente af Camilla Wandahl (2009)
- Dødsspillet af Suzanne Collins (Science Fiction Roman 2010)
- En god dreng af Gerd Rindel (Roman 2013)
- Poetry Slam af Frank Langmack (Tid til dansk 2012)
- Helt på afveje: nye fortælle måder (Tid til dansk 2012)
- Dansk i dybden (de forskellige hæfter kan lånes i klassesæt)
- Självklart! Tid til norsk og svensk i overbygningen (2007)
- I mørket: Kortfilm og kys (Tid til dansk 2008)
- Skriv til din læser (serie om faglig skrivning af Elisabeth Arnbak)
- Tid til skrivning (Alinea 2013)
- Materialesæt 1 & 2, Den realistiske ungdomsroman (læsekasser til overbygningen)
- Vild med Dan Turèll (Gyldendal 2011)
- Herman Bang (Alinea 2006)
- Familien i oprud (Gyldendal 2015)

Evaluering	Test og prøver
	<ul style="list-style-type: none">• ST7 i efteråret (frivillig test i foråret)• Løbende digitale læseprøve (både som undervisning og som test)• Tekstforståelse Udsagn B
Specialcentret	Forebyggende indsats
	<ul style="list-style-type: none">• Staveforløb for udvalgte elever i 7. og 8. kl. (10 uger)• CD-ORD hold• VAKS-forløb• Individuelle indsatser

8.-9. klassetrin

I 8.-9. klasse skal elevernes læsning blive så sikker, at de kan læse stadigt mere omfangsrige tekster – både skønlitterære og faglige. De gode læsevaner og en passende læsehastighed skal fastholdes og udvikles, således at de bliver i stand til at bruge deres læseevner videre i uddannelsessystemet.

For at sikre den mest udbytterige læseundervisning må klassens lærere fortsat arbejde sammen og bruge nogle af de samme læsestrategier. Dansk læreren bør informere faglærerne om elevernes læseniveau, så læsemakkere kan dannes på den mest hensigtsmæssige måde.

Mål	Eleverne skal...
	<ul style="list-style-type: none">• læse tekster flydende op med tydelig artikulation og fortolkende betoning• beherske sikre og automatiserede af-kodningsstrategier til læsning af alle tekster, anvende egnede læseteknikker og tilpasse læsehastighed efter læseformål, genre og sværhedsgrad• læse sprogligt udviklende tekster• bruge ordforklaring, opslagsværker, ordbøger og søgning på internet som et naturligt redskab til forståelse af ord og fagudtryk• gengive hovedindholdet af det læste i skriftlig form• læse skøn- og faglitteratur og digitale tekster hurtigt, sikkert og med god forståelse og indlevelse• læse sig til danskfaglig og almen viden i fagbøger, aviser, opslagsværker og på internettet• læse med høj bevidsthed om eget udbytte af det læste• udvikle en analytisk, kritisk og fortolkende bevidsthed over for alle typer og genrer af tekster samt herudfra kunne vælge brugbare tekster til egen læsning og opgaveløsning• læse norske og svenske tekster

- kunne skelne mellem berettende, beskrivende, forklarende, instruerende og diskuterende teksttyper
- kunne danne sig et overblik over multimodale teksters opbygning
- lære selvstændigt at kunne afgøre, hvordan forskellige tekster bør læses og bearbejdes efterfølgende

Aktiviteter	Sådan kan det gøres...
<ul style="list-style-type: none">• oplæsning er en del af FP9-prøven og bør trænes jævnligt. Oplæsning viser elevernes forståelse og fortolkning af teksten. Lav læseteater, lad dem vurdere hinandens oplæsning fx hver dag i en uge (ark hertil har læsevejlederne), lav små oplæsningskonkurrencer... se yderligere forslag på http://dansk.gyldendal.dk/ under "Forløb, Mundtlighed, Oplæsning" eller Clio Online under "Emner, Sprog, Mundtlighed, Oplæsning"• sæt fokus på, at eleverne afpasser deres læsetempo efter tekstens sproglige og indholdsmæssige sværhedsgrad, så de fx sætter tempoet ned, når de læser afsnit med mange ord, de ikke umiddelbart kan genkende, og så de hurtigt skimmer dele af teksten, som ikke er vigtige eller blot er lette at forstå. Et pejlemærke er, at eleverne kan læse lette tekster for aldersgruppen flydende med god forståelse med omkring 250 ord pr. minut og tekster med nyt fagligt indhold med omkring 170 ord pr. minut• eleverne skal læse tekster, som udvider deres ordforråd. Kanontekster, folkeviser, kunsteventyr osv. kræver, at man arbejder bevidst med sproget, taler om ords og sætningers betydning. Man kan også arbejde med en raptekst, der indeholder mange slangudtryk og fx omskrive dele af den til mere normativt sprog. Clio Online har mange forslag til at arbejde med sprog og sprogbrug. Faglærere skal ligeledes sætte fagteksternes sprog under lup, så nye ord og fagbegreber kan blive en del af elevernes ordforråd• introducer bl.a. http://ordnet.dk/ for eleverne som et velegnet opslagsværk til at finde ords betydning• undervis direkte i notatteknik. Grafiske modeller kan bruges til at skabe overblik over komplekse faglige fremstillinger eller problemstillinger (se eksempler under fanebladet "Læsepolitik"). Det kan fx være en rækkefølge af begivenheder, som ikke er fremstillet kronologisk eller en kompliceret og detaljeret beskrivelse af en udvikling eller en diskussion.• dansklæreren skal blive ved med at stille krav om, at der læses meget og jævnligt. Bliv ved med at vise interesse for, hvad eleverne læser – og påvirk gerne valget ved at præsentere dem for en bred vifte af genrer• både Clio Online og http://dansk.gyldendal.dk har mange fag- og introduktionstekster til emner, perioder, forfattere og anden dansk-faglig viden. Brug disse tekster som optakt eller afrunding af et forløb, hvor eleverne læser og noterer ny viden.• Samarbejd ligeledes med historie- og samfundsfaglæreren om fx ugens aktuelle emne, som eleverne skal læse om og debattere• inddrag fx læsehuskelisten eller "De fantastiske fire" (se evt. under fane-bladet "Læsepolitik")• arbejdet med kilder, interessenter og teksters mål fortsætter – især ved søgning på internettet. Forskellen på at surfe spontant eller med et specifikt emneord er stor og vigtig at bevidstgøre eleverne om for, at de bedre kan vurdere og sortere det fundne materiale• Clio Online har et forløb om Nordens sprog – og ligeledes har http://dansk.gyldendal.dk/ under "Forløb" og "Sprog". Se også nærmere på http://nordeniskolen.org/da• I Lærerintra under "Læsepolitik" lægger læsevejlederne nogle norske tekster, som også kan bruges i undervisningen• de faglitterære teksttyper uddybes i et skema under fanebladet "Læsepolitik". Det er vigtigt at kunne kende forskel på teksttyperne – for det, der adskiller stærke læsere fra svagere, er evnen til at tilpasse læsemåden til teksttypen og læseformålet. Indled altid læsning med eleverne med en samtale om teksttypen• I Fandango 7, afsnit A2, er der et forløb om multimodale tekster. Find også inspiration på Clio Online under "Emner, Sprog, Læsning, læsning af en multimodal tekst" eller på http://dansk.gyldendal.dk under "Forløb, Genrer og Billedfortællinger"	

- arbejde tydeligt med læsningens tre faser: Før, under og efter – og de aktiviteter, der knytter sig hertil. Eksempelvis at forudsige, hvad teksten handler om, spørge og opklare undervejs samt opsummere til slut.

Materialer	Anbefalinger
<u>Skolens bibliotek</u>	
<ul style="list-style-type: none">• Vild med dansk 8 & 9• Moderne sider• Barndommens gade• De gale• Dukkehjem• Mere avis? –Naturligvis!• Nordlys• Realiteternes verden• Jagten på et menneske af Svend Aage Madsen• Reklametid• Ristede drømme• Tæt på folkevisen• Tekst efter tekst• Vokseværker• Billedtid• Se også ”Materialer 7. kl.”	
<u>Individuel læsetræning</u>	
<ul style="list-style-type: none">• <u>Bøger fra læsekasser, det lokale bibliotek og skolebiblioteket</u>• http://dansk.gyldendal.dk/; http://www.clioonline.dk/danskfaget/udskoling og andre digitale læremidler• Lærereksemplarer: Fandango 8 & Fandango 9	
<u>Hos læsevejlederne</u>	
<ul style="list-style-type: none">• Prøveklar, 1 stk. af ”Guide til prøveform B & Guide til iPrøven”• Prøveklar, Læsning 9. klasse, 15 stk.• Se også ”Materialer 7. kl.”• <u>Gode bøger/materialesæt fra UCC</u>• Sammen om at læse litteratur 8.-9. klasse (Gyldendal 2011)• Date med en engel af Ronnie Andersen (Roman 2008)• Min fucking familie af Ina Bruhn (Roman 2009)• Lejren (Graphic Novel af Oscar K 2011)• 2 kroner og 25 øre af Louis Jensen (Roman 2011)• Arangutang af Sanne Munk Jensen (Roman 2012)• I love you Danmark (Graphic Novel 2012 af Fupz Aakeson)• Minusmand af Conrad Fields (Roman 2013)• Dig og mig ved daggy af Sanne Munk Jensen (Roman 2013)• Små frø af Mette Hegnhøj (Roman 2014)• Pragtfuldt, pragtfuldt af Fupz Aakeson (Roman 2015)	

Evaluering	Test og prøver
<ul style="list-style-type: none">• ST8 & ST9 i efteråret (frivillig test i foråret)• Læsehastighedsprøver på 8. og 9. årgang• Læsehastighedsprøver• Tekstforståelse Cloze• Digitale læseprøver	

Specialcentret	Forebyggende indsats
<ul style="list-style-type: none">• Staveforløb for udvalgte elever i 7. og 8. kl. (10 uger)• VAKS-forløb• CD-ORD hold• Individuelle indsatser	

LIX (Læsbarhedsindex) og læsehastighed

<p>LIX er en skala, der definerer tekstens læsbarhed ud fra det gennemsnitlige antal ord pr. sætning, plus procentdelen af ord med mere end 6 bogstaver. Jo højere lixtal jo svære regnes teksten for at være. Beregningsen tager ikke højde for tekstens opbygning (sætningskonstruktioner osv.), fremmedord og læserens forforståelse.</p>	
<p>Lix beregnes på flg. måde: $LIX = O:P + (L * 100): O$ O = antal ord i teksten P = antal punktummer i teksten L = antal ord med mere end 6 bogstaver Du skal beregne en tekst LIX ved at bruge f.eks.: https://www.nielsgamborg.dk/indhold/lixberegner.htm</p>	
Vejledende lixtabel fra Læsekonsulenternes Landsforening	
1. klasse	Lix 5–10
2. klasse	Lix 10–15
3. klasse	Lix 15–20
4. klasse	Lix 20–25
5. klasse	Lix 25–30
6. klasse	Lix 30–35
7. klasse	Lix 35–40
8. klasse	Lix 40–50
9. klasse	Lix 50–60

<p>Oversigt over læsehastighed (ord pr. minut) og klassetrin Læseforståelse er det klart vigtigste. Men læsehastighed er også en vigtig faktor i det samlede billede af læsningen. Når en elev afkoder hurtigt og effektivt, vil eleven have større overskud til at fokusere på indholdet af det læste. Læsehastighed afhænger af teksttype- og sværhedsgrad. Denne oversigt tager udgangspunkt i almindelig ekstensiv læsning.</p>	
<p>Lix beregnes på flg. måde: $LIX = O:P + (L * 100): O$ O = antal ord i teksten P = antal punktummer i teksten L = antal ord med mere end 6 bogstaver Du skal beregne en tekst LIX ved at bruge f.eks.: https://www.nielsgamborg.dk/indhold/lixberegner.htm</p>	
0. klasse	Bogstav-lydkendskab
1.-3. klasse	Sikkerhed og automatisering som forudsætning for senere at kunne arbejde med hastighed
4. klasse	120 – 150 ord i minuttet
5. klasse	150 – 170 ord i minuttet
6. klasse	170 – 200 ord i minuttet

7. klasse	225 – 250 ord i minuttet
8. klasse	225 – 250 ord i minuttet
9. klasse	> 250 ord i minuttet

Samlet oversigt over læsetest på Frederikssund Private Realskole

Klassetrin	Test	Efterår	Forår
	IL-basis KTI Bogstavprøve 1 Bogstavprøve 2	Løbende evaluering X X	Løbende evaluering X
	Ordlæseprøve 1 IL-basis	X X	X
	Ordlæseprøve 2		X
	Sætningslæseprøve 2 ST3	X	X Frivillig gentest
	Tekstlæseprøve 6 ST4	X	X Frivillig gentest
	Tekstlæseprøve 7 Læseprøve ¹ ST5	X X	X Frivillig gentest
	Tekstforståelse Udsagn A ST6	X	X Frivillig gentest
	ST7 Digitale læseprøver Tekstforståelse Udsagn B	X Løbende	Frivillig gentest Løbende X
	ST8 Læsehastighedsprøve Tekstforståelse Cloze Digitale læseprøver	X Løbende	Frivillig gentest X X Løbende
	Læsehastighedsprøve Digitale læseprøver Opfølgning/nye elever	X Løbende Løbende	X Løbende Løbende
Alle trin	Uformelle og formelle test (læsevejledere og Specialcentret), der afdækker enkelte elevers vanskeligheder og afklarar videre indsats	Løbende	Løbende
Fra slutning af 3. klasse	Test/afdækning af ordblindhed fra slutningen af 3. klasse og på alle trin op til 9.	Løbende	Løbende

Alle test er gruppetest, hvor hele klassen testes samtidig.

0. - 3. klasse: der testes for basale afkodningsfærdigheder.

4 - 8. klasse: der testes i læseforståelse. Teksterne er litterære for at give det bedst mulige sammenligningsgrundlag i forhold til at følge elevens læseudvikling.

9. klasse: udelukkende digitale læseprøver fra portal, løbende. En læsehastighedsprøve i starten af året (læsevejlederen).

¹ En læseprøve, vi selv har sat sammen; tester afkodning, hastighed for forståelse

Dansklærerne orienterer de øvrige lærere om de enkelte elevers læsefærdigheder, så al undervisning bliver tilrettelagt så målrettet den enkelte/den enkelte klasse som muligt.

Der gentestet generelt kun, hvis der er elever, der skal følges nærmere. Nye elever testes efter behov.

Højtlesning og daglig læsning

Så længe som muligt	Daglig højtlesning, dialogisk og før, under og efter
0. klasse	Daglig højtlesning, dialogisk, før, under og efter læsningen
1. - 3. klasse	Daglig højtlesning, dialogisk, før, under og efter læsningen Barnet øver sig i at læse højt for en voksen, ca. ti minutter dagligt. Følg lærerens anvisninger.
4. - 6. klasse	Daglig læsning, 20 minutter, med fordel i mange forskellige genre. Barnet øver sig nogle gange i at læse højt for en voksen, hovedvægt på at læse inde i sig selv.
7. - 9. klasse	Daglig læsning, 30 minutter, med fordel i mange forskellige genre.